

СТУПАНЪ

ВѢСТНИКЪ ДОМАШЕНЪ,

ЗА НАУКА, ЕКОНОМИЯ И ЗЕМЛЕДѢЛИЕ.

СТУПАНЪ излиза два
пъти въ мѣсецъ. Го-
дишна цѣна е 5½ франка
или 25 гр. турски пари
предплатени.

Съ д ѣ р ж а н и е: Камъ читателите. — Пу-
бликата и вѣстникарството. — Мисли върху
човѣческото развитие. — Морална история
за жените. — Писма върху домашната иги-
ена. — Женското здравие и хубостъ. — Върху
имотъ. — Полезното и вредително дѣй-
ствие на въздухътъ и на топлината върху
виното. — Гженици. — За оранieto. —
Различии. — Извѣстие.

Писма, дописки и смо-
моществованията са ис-
проваждатъ до Д. В. Хра-
нова въ Русчукъ и до
Ив. П. Аженова въ Буку-
рещъ — Str. Sv. Anton
No. 14.

КАМЪ ЧИТАТЕЛИТЕ.

Съ тоя брой са свършва и вто-
рата година на „Ступанъ.“ До кол-
о сме сполучили въ предполагае-
тата си цѣль, ние незнаеме, и до
олко сме могли да отговориме на
предначертанната си программа, то-
а са намъ не пада да кажеме. Отъ
аша страна ще да кажеме само,
е ние сме полагали сички възмо-
жни усилия и жертви за подобре-
ието на листътъ си; но, съ жа-
юстъ го казваме, нашите съоте-
ественници не са отзоваха камъ
насъ така, както ние очаквахме, т.
е. не ни насърдчиха така, щото
да имаме възможность да издаваме
листътъ си, както ние мислѣхме,
ю-чѣсто или двойно, отъ колкото
до сега. Но не можеме и да не по-
благодаримъ отъ се сърдце на о-
ние наши добри, — ако и малцина,
— настоятели и спомоществате-
ли, които ни улесниха съ внася-
ието на спомоществованията си.
Дано не бѣде далечъ деньтъ, въ
който да са види и нашето вѣст-
никарство улеснено и по-добре под-
помагано, както у другите народи!

Безъ да глѣдаме на мъжнотиите и
трудностите, които са посрѣщатъ
въ нашето вѣстникарско поприще,
ние са рѣшихме да продължаваме
и за напредъ издаванието на в.
„Ступанъ.“ Отъ наша страна ние ще
да са стараеме, щото Ступанъ,
като домашенъ вѣстникъ, да бѣде
колкото са може съ по-разнообраз-
но и интересно съдържание върху
науката, домашната економия и зе-
мледѣлието. Тоя вѣстникъ е не по-
малко полезенъ и за жените, за ко-
ито твърде малко са пише у насъ,
а още по-малко съ оние наши же-
ни, които обичатъ прочитанието.
Голѣмината на „Ступанъ“ ще да
бѣде същата и ще да излиза, как-
то и до сега, единъ пътъ презъ мѣ-
сецътъ по 8 листа или 16 стра-
ници. Годишната цѣна е едно и по-
ловина (1½) бѣло медж. или 6½ фр.
На сѣки нашъ спомощ. ще да са пра-
ти безплатно по една книжка, която
ще да бѣде като притурка на Сту-
панъ. За да не ставатъ бѣркоти и въ
раздаванието на листовете, ние ще
да напечатаме имената на нашите
спомоществователи и ще да са залѣ-
пяватъ на сѣки брой. За това молиме

настоятелите си да побързатъ и ни испратятъ колкото са може по-скоро имената на преномерантите.

На настоятелите са отстъпва на десетъ едно. Дано баремъ тая година са поувеличи броятъ на нашите преномеранти!

Редакцията.

ПУБЛИКАТА И ВЪСТНИКАРСТВОТО.

Съка публика има потребба, и голъма потребба отъ умственна храна; но тая умственна храна бива двойна: умственна храна за общо образование и учение, което е основа, темелъ, на специалното образование, — и специално образование, което нѣкой си е избралъ за презъ животътъ, като напримѣръ, докторъ на медицината, юристъ, филологъ, химикъ, архитектонъ и пр. и пр. За едното и за другото, т. е. за общото и за специалното образование, освѣнъ училищата, сж нужни и книги, вѣстници, политически и книжевни; списания за наука, образование и пр.; специални листове върху една стръка (клопъ, отрасль) отъ науката и др. т. Ако лишите истинско-учениятъ и образованъ човѣкъ отъ тие срѣдства, отъ тая умственна храна, то той ще да бѣде като въ затворъ.

Най-първата умственна храна са добива въ училищата. Нѣкои свършватъ само по-долни училища, а нѣкои, които иматъ повече слѣдства и време, продължаватъ своето учение въ по-горни училища, отъ дѣто, като излѣзатъ, приематъ своите училищни свидѣтельства и са настаняватъ нѣкои на своя частна работа, а нѣкои на общественна или на друга нѣкоя работа. Мнозина отъ тие, като сж отхрсили веднашъ отъ себе си училищниятъ прахъ, отхрсили сж и съка воля за понатамни интересование за наука и за книжевность. Като влѣзатъ въ практическитъ животъ, тие не са грижатъ за друго нищо, освѣнъ за своето материално щастие, искажичтелно за своите

частни интереси; то е за тѣхъ *всѣ*. Интересуванieto за наука, интересуванieto за народниятъ животъ, развитие, за обогатяванieto на книжнината оставатъ много надалечъ отъ тѣхъ. Тѣмъ са чини, че за тѣхъ е доволно оная наука, която сж учили да добили нѣкога въ училището.

Ние тука не щемъ да разгледамъ въпросътъ: кой е кривъ за сичко това училищата ли, до колко сж тие криви и защо сж криви? Ние ще да попитаме само: Добива ли са сичката наука въ училището, и какво значение има животътъ за науката?

Нито ще да бѣде нѣкога, нито пакъ е било до сега, щото сичката наука да са изчерпаватъ само изъ училището. Единъ отъ първите инглизски книжовници, Карланлъ, е рѣкалъ: че библиотеките, богатите библиотеки с най-добрите университети, ако самъ знае публиката да са ползува отъ тѣхъ. А училището е, което ни дава леснина, какъ да са ползуваме отъ тие громадни умствени богатства, то което ни показва пътятъ, какъ трѣбъ самостоятелно и систематически да работиме; което ни дава оръжие въ ръцете и ни учи какъ да го употребяваме, какъ да го въртиме за да можеме да спечелимъ побѣдата на образованността; която ни дава скелетъ за да го напъкниме ние. И така, науката не са спечелватъ само въ училището. Въ училището намираме силъ срѣдства и припготовление за да можеме достигна до истинската и положителна наука и до образованieto.

Отъ тука са види, че истинската наука не са намира само въ училището. Тя е и въ книжнината, въ практическитъ животъ. Придобитото веднашъ богатство, ако не му са притури по нѣщо, то ще да намалѣе. За това трѣба се да му са притури малко-по-малко. Така сжщо е и съ умственното богатство; нужно е да са допъкнява недостатокътъ отъ училищните и теоритически познания съ трудъ и постоянно умствено занимание.

А животътъ? Каква голъма важность

той въ науката! Каква е науката, то придобиваме въ училищата само теория, наспротивъ оная, която напваме отъ опитъ въ практическитъ ютъ, като са увѣряваме подпжлно за яните, за които сме слушале и въ лището! Науката и образованието сж занаятъ, който, като са изучи нъ пътъ, да не му трѣба до тол- а по-нататашно усжвршенствува- ; колкото съ повече познания са гатяваме, толкова повече са наслажа- аме, толкова повече са осѣщае гити и задоволни. Книжнината за и обрарованъ човѣкъ е допжлни- на школа, школа за практическитъ ютъ.

Сато има такава голѣма важность жнината въ практическитъ животъ сѣки единъ народъ, то лека са по- аме, каква е нашата книжнина и ъ са поддържа тя? Нашата книж- а не е отговорила още и не отго- я подпжлно на свойтъ задатокъ, на ето назначение; тя са държи на , едвамъ са крѣпи.

ѣки искренъ патриотинъ ще да при- е, че сички наши сжнародници, ко- иматъ възможность и срѣдства да дигнатъ нашата бѣдна отъ сѣка ана книжнина, сички, думаме, не заузематъ за тая благородна цѣль; една малка, твърде малка частъ тѣхъ показватъ пѣкакво усилие да помогнатъ нравственно или матери- ю. Казваде сме го други пътъ, каз- е го и сега, че който иска да са ри за умственното развитие и за редокътъ на единъ народъ, той не- поразгѣда неговата книжнина, не- смѣтне броятъ на читателите отъ народъ, в тутакси ще да са увѣ- за неговото умствено сжстояние. Ако попитате нѣкого, защо нѣмаме го читатели, защо нашите вѣстници ериодически списания иматъ малко померанти и др. т., то вие ще да вете отговоръ, че *алжшъ-вериши* тало и не знамъ що си, а то сж о пзвинения вини о грѣсѣхъ. Пс- а е, че *алжшъ-веришите* сж слаби сега; но да ли е това единствен-

ната причина за студенината ни камъ нашата книжнина, камъ нашето народ- но развитие и образование?

Ако поглѣдаме безбройните кафене- та и кѣрчми (механи), които до сега сж са отвориле и непрестанно са от- варятъ у нашенско, то би помислиле, че и у насъ така сжщо, както и дру- гаде са распржсватъ вѣстниците, които сж изражение на дружественнитъ раз- говоръ, договоръ и работливостъ, че и у насъ са намира въ сѣко кафене ба- ремъ нѣколко вѣстника, които да са четатъ отъ посѣтителите. Но, за голѣмъ нашъ срамъ, въ тие безбройни кафе- нета *à la mode* и кѣрчми ще да ви- диме само едно единчко печатно про- изведение, ще да видиме.... Какво мислите?—*Карти* (книги за играње). Ето че и ние знаеме да са ползуваме отъ чудното и дивно изобретение на печатанието; но ние сме усвоиле и при- еле само онова негово опасно произ- ведение, което *опропастява парите и убива сжжпоцѣвното време*, което е та- кожде пари; а отъ онова печатно про- изведение, въ което намира цѣлото чо- вѣчество наставления какъ *най добре да употрѣби това златно време*, въ безбройните и многочисленни наши сж- биралища нещете да намѣрите нито едно листенце (вѣстникъ)! Влезте въ нашите кафенета и вие ще да видите тамъ стари, срѣдня възраст и млади, насѣдале около масите, та едни игра- ятъ на карти, други на дама, а трети на билиардъ,—сички заняти така, щето не знаятъ какво става около тѣхъ. Нуж- но ли е да ви казваме, че нашите чи- тальща, съ малко исключения, не са посѣщаватъ и не вършатъ почти ни- каква работа? Това, мислиме, не е за никого тайна.

Противните алжшъ-вериши не ни бѣр- катъ да кисиме по цѣль денъ въ ка- фенетата, дѣто играеме на карти и гу- биме нравственно и материално, време и пари; да харчиме, дѣто трѣбало и петрѣбало, за нищо и за никакво, а да дадеме петъ пари за умствена храна, ние са сжжпиме. Ние не казваме, че никакъ не трѣба да са сжжва въ ка-

женетата, но сичко трѣба да става съ рѣдъ и умѣренность.

Сѣки, мислиме, желае да знае повече, да знае по-много работи, защото знанието е сила. А ако е така, то знанието са добива съ прочитание и отъ опитъ. Учидице за възрастните сж въстаниците и книгите; тие сж на расположение сѣкому, който малко-много знае да прочита и който ги тжрси. А и трѣба да ги тжрсиме, ако сме хора.

МИСЛИ ВЪРХУ ЧОВѢЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ.

Кой не са е запитвалъ, защо е на тоя свѣтъ, защо живѣе? И самите поети сж са занимавале съ такива питання. И наистина, нѣма по-добро нѣщо за човѣкътъ отъ това, ако знае да мисли за себе си, ако познава своето битие и задатокъ. Сократъ е изрѣкаль слѣдующата велика мисаль, която има голѣмо значение: „познай самъ себе си“. Въ това познание лѣжи основата на вътрѣшната човѣческа свобода, която е днесъ владѣющата идея почти на сѣкаде въ свѣтътъ. Но отъ тие думи не са разбира, че сѣки трѣба да познае своите особености, да знае, на примѣръ, да джржи точно и вѣрно свойтъ дневникъ. И това има значение въ дружеството, и това е потрѣбно, но то има второстепенна важность. Когато са каже, „познай самъ себе си“, то значи да са познае човѣческата сжщность, да са упознаатъ основните сили на човѣкътъ, които дѣйствуватъ при сѣкиго едного, и споредъ това да са опредѣли: що е то животъ и за какво служи.

За да са разбере добре задатокътъ на човѣческиятъ животъ, не е доволно само остроумие, опитъ въ животътъ и добра воля. Безъ наука, безъ сериозна наука не може да са отговори на тие питання.

Човѣческата природа по свойтъ сжставъ е така устроена, щото непрестанно да са развива. Вжобразете си само отъ нѣколко вѣка насамъ до кол-

ко е напреднало човѣческото развитие. Никой не може да каже, че преди колко столѣтия е било така, както днесъ. Човѣческиятъ задатокъ е да стреми колкото са може се повече повече камъ унапредванието. Сжвѣшенството би било най-голѣмото нѣщо, но човѣкъ като не е можѣль по пжлно да са усжвжршенствува, то трѣба се повече и повече да са стрѣ камъ тая точка — камъ усжвжршенствованието. И така, задатокътъ на човѣческиятъ животъ е непрестанно да развива и да са усжвжршенству човѣкътъ. А за да може човѣкъ дѣйствува колкото са може по-сжвжршенно, трѣба неговите мисли, чувства, осжщания, да бждатъ по-сжвжршенни. Ако силите на мислите му бждатъ по-сжвжршенни, то той ще да мисли по-добре; ако силите на чувствата бждатъ по-сжвжршенни, то, разбира се, ще да чувствува и по-добре. Но пито динъ смжртенъ не е сжвжршенъ.

Задатокътъ на човѣческиятъ животъ е още и да живѣе съ другите, да дружи, да помага и да му помагат. Както са старае човѣкъ да пази се си отъ сѣко зло, така трѣба да бж и камъ другите. Но както човѣкъ може да бжде подпжлно сжвжршен, така сжщо не може да направи по-че добро, отъ колкото трѣба да направи. Каквото и добро да е направилъ, той да не мисли, че е направилъ нѣщо повече, отъ колкото му е нагала длжжностьта.

Отъ добре разбранниятъ задатокъ на човѣческиятъ животъ, отъ непрестанното човѣческо развитие произлизе непрестанниятъ напредокъ на цѣло човѣчество. Отъ това, фамилиарното пстановление е основа на сички поджителни закони, обичан и навикновия; като свжрзка за раждане и охранвание на дѣца. Фамилиарната свжзка е основа на сичките други човѣчески свжрзки. Да обича човѣкъ своите, свойтъ родъ, а даже и цѣлото човѣчество, то е плодъ до нейде отъ тая свжзка; но любовта камъ своятъ родъ е още нѣкакъ по-голѣмъ

оная камъ цѣлото човѣчество. Тая любовъ са вдъхнува на дѣтето още ко-
о е на майчините си гърди, вдъх-
ва му са винаги съ сладките зву-
е на майчиниятъ езикъ. Такава лю-
бъ прави човѣкътъ, — но не сѣкиго, —
жертвова много за доброто на сво-
тъ родъ. Тая любовъ и гордостъ на-
на помагатъ много за човѣческиятъ
предокъ.

Казахме вече, че човѣческиятъ напре-
съ са разпространява се повече и по-
е на сѣкаде. Човѣческото развитие,
то отъ година на година зема се
голѣми и по-голѣми размѣри, дава
надѣжда, че най-послѣ науката и
авиятъ разумъ ще да побѣдятъ не-
нието и предразсѣдоците. Столѣ-
са изминаха, отъ както Астроно-
ята е доказала, че земята са върти
оо осьта си и около слънцето, но
е има на тая земя хора, които ни-
не знаятъ за сичко това, и въ са-
те образовани народи има хиляди,
даже и милиони хора, които невѣр-
тъ откритията на Астрономията. Но
ийтъ на здравомислящите людие отъ
на денъ расте се повече и пове-

Човѣчеството върви напредъ, и
ма такава сила на земята, която мо-
да спре тоя напредокъ.

Но само това е, че сички народи и
родности паралелно, еднакво, не па-
едватъ. Има днесъ народи, които
иятъ много горе въ умствено и ма-
иално отношение, а други едвамъ
ващатъ да са появяватъ на свѣтов-
итъ театръ. Най-развитиятъ народъ
иновинно има и най-голѣмо влияние
руху човѣчеството. Но и сѣки народъ,
вдъ като изиграе своята роль на
зтовната сцѣна, която му е опредѣ-
на отъ самата природа, отстъпва мѣ-
на по-живиятъ народъ, на младото
коление. Но оние народи, които въ
ето време сѣ принесли полза на
чеството, не сѣ забравени.

Като човѣчеството е създадено да
преднува, да са развива и да са у-
вършенствува, то сѣки народъ, как-
и сѣки човѣкъ частно, е длъженъ
промишлява за своето унапредва-

ние въ сѣко едно отношение, да са
старае колкото са може повече за сво-
ето развитие, и винаги да са стрѣми
камъ усъвършенствуването, което при-
нася на човѣчеството множество до-
брини.

МОРАЛНА ИСТОРИЯ ЗА ЖЕНИТЕ.

Годежъ. — Свадба.

(Продължение).

Годежътъ е още едно приуготовле-
ние за брачниятъ животъ, и именно за
това той (годежътъ) има значителна
часть въ брачниятъ моралъ. Онова вре-
менно разстояние, отъ сгодяването до
вѣнчанието, дава на сгодените или на
обручените случай да са запознаятъ е-
динъ другиго, и отъ напредъ да иска-
жатъ своята любовъ, която иматъ е-
динъ камъ другиго. И свободни, и вър-
зани, тие са изучаватъ единъ другиго,
като са наслаждаватъ съ чистата и
невинна сладостъ на оная обичъ и лю-
бовъ, която тогава са поражда, и вѣн-
чанието, на което тие дохождатъ съ
ръжка въ ръжка, намъ са показва не ка-
то нѣкакво мамериално сѣединение, по
като най-голѣмо освѣщение на двѣ ду-
ши, които сѣ са сѣединиле между се-
бе си. Испания, Англия, а особено
Германия, сѣ запазили въ тоя кратакъ
периодъ, въ това временно разстояние
— отъ сгодяването до вѣнчанието —
тоя поетически и морални характеръ.
Времето отъ сгодяването, отъ мѣната
до вѣнчанието, въ Германия е истин-
ската и най-весела епоха въ животътъ:
щомъ са размѣнятъ обѣщанията изме-
жду момакътъ и момата, щомъ са свър-
ше мѣната, годеникътъ става тутакси
като да е рожденъ синъ въ къщата на
свойятъ тестъ; да са разговаря съ сво-
ята годеница, вѣрната своя и бѣдѣща
другарка, да ѝ пише и дору да изли-
за съ нея, то сѣ права, които му да-
ва самото негово име: годѣникъ, об-
ручникъ, вѣренъ, защото това име зна-
чи зададена свѣта вѣра. Тамъ чѣсто са
случава, щото нѣкой младежъ, който

нѣма още осигорена и постоянна работа, или пакъ е още сиромашъ, та не може да са ожени, отива по чужди страни за да спечеле нѣкоя пара; като трѣгне, той зема и носи на ръката си пръстенъ, а въ сърцето си любовъ, и неговата вѣрна го чака по нѣколко години, като го забравя, а и тя не бива никогa забравена. Нѣкога пакъ са случава, щото той има да довършва или своята наука, или нѣкой занаятъ (художество) въ ближния градъ, та само недѣлниятъ денъ е неговъ, или по-добре тѣхенъ. Съ каква радостъ и веселостъ глѣда той да я види, а какъ го чака тя съ нетърпение! Тие сж изпълнени съ сладки надежди, съ благородни желания за сичко онова, което е добро и хубаво. Любовта е както и годината: за нея най-доброто време е пролѣтта.

Истина е, че тие обичаи не сж безъ опасностъ, и родителската властъ трѣба да са упражни въ тоя случай, т. е. родителите трѣба да бждатъ внимателни въ своятъ изборъ и надзоръ; но бракътъ може да са обнови само съ такива приготовления.

А у французите са глѣда, щото вѣнчанието да става колкото са може по-скоро слѣдъ годежътъ. Законътъ и църквата сж отредиле три недѣли да трае измежду годежътъ и вѣнчанието; но хората сж пари скратяватъ това време на двѣ недѣли, а дори и на единаесетъ дни. За тие единаесетъ дни са глѣда, щото годеникътъ и годеницата да са не сжстанатъ никакъ безъ свидѣтели. Да не би пѣкакъ да са не аресатъ единъ друго, да не би да са развали годежътъ. Отъ това най-много са болятъ родителите. Ще ли бжде честната женидбата за дѣвојката, това са и непита, но само да са ожени...

У сички народи вѣрата и законите сж освѣтили часттъ на бракътъ, на женидбата, на свадбата съ обряди, които сж различни. Така напримѣръ, Римляните сж имале една свадбена пѣсенъ, *sparqite nices*, която е пѣяна на Римлянките пѣвѣсти, на които сж дѣлили косата съ копие и които земале

отъ майчините имъ обятия и ги насяле презъ прагътъ на мжовата; та така, щото да не допре тя крака си до тоя прагъ. Индийскиятъ конодатель нарича сжединението двама млади бракъ на небесните зиканти*). Въ Спарта, дѣто сичко трѣбало да са усвоява, младоженецътъ е билъ джжженъ скритомъ да земе своята невѣста, и то не нѣкоя млада дѣвојка, но доста възрастна и силна, която да може му отхрани ятки и за дѣца. Щомъ са е довеждала дѣвојката въ къщата на младоженецътъ, тутакси е дохождала и оная приятелка, която е била свата; тя отива при невѣстата, отрѣзвала ѝ е коса до самата кожа, обличала я въ мжж облекло, давала ѝ е мжжки обувки, най-послѣ, я туряла на една сламена постѣлка, дѣто я е оставяла сама темнината.

Имало е и има още у много народи различни свадбени обичаи, които тукъ са сички не излагаме. Отъ тие свадбени обичаи има и такива, отъ които би са потърсила душата на човекъ....

Ето ни на крайтъ на моминския животъ, когото разглѣдахме твѣрде кратко за спѣстение на време и мѣсто. Представя ни са сега житието на омѣжената жена, който ще разглѣдаме въ слѣдующите бройове на листътъ си.

ПИСМА ВЪРХУ ДОМАШНАТА ИГИЕНА.

V.

Колко е радостна и въстѣрженна новината, че въ къщи идва или е дошелъ нов гостенинъ — дѣтенце! каква гордостъ е за любезната майка! Дѣтенцето е сватата на майката. Тя би дала животътъ за него, толкосъ е голѣма нейната обикамъ дребното сукалче.

Но не е доволно, щото майката да обика само своето дѣтенце. Не, не стига само

*) Mapy, кн. III.

просто обожаване, а главното е да знае да го отхрани, какъ да го отгледа, а вънѣ, и какъ да го воспитае.

Ако има тѣжка работа, то е тая: овариването на малкото дѣтенце!

Но въ сѣщото време тая работа е отъ най-важната важность.

„Дѣтето е бащата на човѣкътъ“ казалъ одевартъ: и въ тая негова дума са заключаватъ голѣмото значение, което има отглеждането въ първиятъ вѣзраст. А кому е познато, че здравето дѣтинство само е дѣрно да приготви добра старость?

Какъ и да е, а първите грижи на майката отглеждането на дѣтенцето ѝ трѣба да даде разумни и освѣтени.

* **

Игенистите обикновенно раздѣлятъ дѣтиниятъ вѣзраст на два дѣла: първо дѣтинство и второ дѣтинство. Първото дѣтинство трае отъ ражданието до втората година; а второто отъ двѣ год. до двадесетъ или петнайсетъ години.

Първото дѣтинство са отличава по това, въ него време ставите на дѣтенцето поиватъ да растатъ, явяватъ са нѣкои нови зъби (зѣби и пр.) и вънѣшните нѣща издѣлятъ силно върху слабицката природа на дѣтенцето.

За да расте дѣтенцето има потребъ отъ хранение, а хранението за да са извърши, трѣбна е голѣма работа отъ страна на майките стави, които служатъ за хранителенъ животъ (стомахътъ, дробовете, сърцето). Между това тие стави у дѣтенцето още слабици и деликати.

Напримѣръ, смилателниятъ апаратъ (на дѣла) едвамъ може да смѣли най-воденикото нѣщо. Но природата е мъдра и умна споредителка. Щомъ дѣтенцето дойде на животъ свѣтъ, то намѣрва въ оная, която обича най-много, своята най-сгодна храна — млѣкото.

Млѣкото само по себѣ съдържа всички нѣща, които сѣ потребни за хранението и растението, а слѣдователно и за живѣяне на дѣтенцето. Нѣщо повече. Млѣкото е само ѣстие пѣлно, но и приготвено отъ природата. Това сѣ доказва отъ състава му.

Въ млѣкото са намѣрва: 1° вода, която

може да са гледа като едно питие; 2° казеумъ, т. е. такова азотно вѣщество, което служи за растението, за подновяването на разните ставни части, и въ сѣщото време за докарването на различни физиологически сили; 3° едно мазно вѣщество (масло) и едно захарно (млѣченъ шежеръ), които служатъ да даватъ на тѣлото потребната горѣнина, и 4° разни соли вѣщества, сгодни за нуждите на хранението. А науката ни доказва, че сѣка храна, която може сѣ полза да употребява човѣкъ, трѣба да са състои отъ тѣзи четири части. Така млѣкото, и само млѣкото е достатъчно за хранение на сукачето. Сѣка друга храна е не сгодна и дору опасна за него.

Ето първото правило, върху което трѣба да са спира вниманието на сѣка млада майка. Хранено сѣ други вѣщества стомахътъ на сукачето не може да ги смѣли и вие виждате чѣсто, че дѣтето умира само и само отъ гладъ.

Наистина, въ случай на нужда, чорбиците, легките супи, месяни води могатъ да са употребятъ като лесно смилателни ѣстия; но не трѣба сѣ това да са мисли, че тие допѣлятъ хранението сѣ млѣко. Трѣба да ви кажа и това, че до сега не са е намѣрила нѣкоя храна, която да може да замѣсти млѣкото. „Безъ никакво извинение, казва учениятъ физиологъ Францъ Ф. Бекнартъ, не трѣба да даваме на дѣтето друго ѣстие, освѣнъ млѣко до десетиятъ месѣцъ или поне до осмиятъ.“

Млѣкото, това е най-изрядното ѣстие за първото дѣтинство, а майчиното млѣко, трѣба да приложимъ, е превъзходното. Да храни своето дѣтенце е обязанность на сѣка майка, обязанность, на която природата я свързва сѣ едно удоволствие. Освѣнъ това, тя не може да зарѣже тая обязанность безъ да са види ненаказанна отъ самата природа. Болѣстѣта, наистина, не щади никого, и майките не сѣ изключени отъ това правило; но въ такавъ случай ние ще кажемъ честита е тая майка, която намѣри въ гърдите на друга поддѣйка спасителната за своето чедо храна!

Колкото за искусствението хранение, т. е. за поддѣяние сѣ млѣко отъ животни, това

е таково злоупотребление, което ние препоръчваме да избягва сѣка майка, освѣнъ ако е принудена. Млѣкото на едрите животни, на кравите, на магариците, на козните, съдържагъ напстина сѣщитѣ нѣща, които съдържагъ и майчиното млѣко; но въ пропорциите на тие нѣща има разлика. Освѣнъ това, мѣчно е да са сѣгласи това млѣко съ възрастта и ставите на дѣтето. Нека да приложиме и това, че намѣсто да премине направо въ младото сѣщество, което ще нахрани, млѣкото остава нѣколко време изложено на въздухътъ, особито въ мѣсто, дѣто животното е отдалечено отъ дѣтето.

Между това самото поддояване има своите дълги и широки правила, особито когато дѣтето има злочестината да не са подава отъ собственната си майка.

Колкото за сега ние са ограничаваме въ простото бѣлѣжане на това важно и необходимо за пазение правило: „Освѣнъ млѣкото сѣка друга храна е негодна и дору опасна за дѣтето.“

Тукъ, преди да свърша, нека ти помена и за нѣкои предразсѣдоци, които иматъ изобщо майките наспротивъ своите дѣца, когато никнатъ зѣбите. Ако дѣтето са разбо дѣе, ако нѣщо му докривѣе или зине да плаче, то майките казватъ: „никнатъ му зѣбки.“ По дѣтето има силна диария, но дѣтето страда, но дѣтето плаче та са кажа, но дѣтето вѣне и сѣхне . . . „никнатъ му зѣбки,“ вика нѣжната майка и са утѣшава. А най-подиръ? — Най-подиръ когато видятъ, че въ дѣтето не е останало вече освѣнъ кости и кожа, когато то е готово да предаде духъ Богу: „викайте добриягъ лѣкаръ!“

Идва добриягъ лѣкаръ, пипа пулса, разпитва, прегледва, слуша и сѣжрква чело. Сичко напусто! Дѣтето е вече готово да са успокои на вѣки. Може ли да му даде животъ науката, когато смъртъта е вече надвила и добила жертвата си?

Въ време на никнанието на зѣби са явяватъ дѣйствително нѣкои слаби нерасположения въ дѣтенцето. Но тие сѣ слаби, а именно тие сѣ: едно уголѣмване на плукиите, нѣмание на охота за ѣденне, безпокоенъ сѣнъ и малко кашление безъ да иматъ броншитъ. Освѣнъ това, тие плачатъ безъ причина или за най-малката причина.

Извѣнъ поменатите нерасположения, сѣка майка е длѣжна да знае, че болѣстѣта болѣстъ и иска сериозно предваряване. Повикванието на докторътъ е необходимо сѣко немарение е гибелно.

Да дума кой що ще, а азъ, друже, сѣка на това мѣние, че ние тѣглиме най-много отъ своето немарение. Въ вредъ немарение. Но Господъ да ни вразуми! Не забравя приятельтъ си.

ЖЕНСКОТО ЗДРАВІЕ И ХУБОСТЪ.

Кога е жената хубава? На това питани ни даватъ два сѣвсѣмъ противоположни един на други отговори. Мажете казватъ, че жената е хубава: ако притѣжава добри душевни качества, ако има благородна душа и добро сѣрдце. А жените другояче мислятъ. Тие казватъ: оная жена или дѣвойка е хубава, която са носи по „модата,“ която разбира отъ новите етикеции и отъ вѣщо-тъ.

Сѣка жена и сѣка дѣвойка може да им истинска хубостъ, само да иска, ако сѣ залови отъ се сѣрдце да развие подпжли своите душевни дарби и способности, с които е надарена отъ самата природа, а въ въжикашното си обхождане да бѣде умѣренна така, щото да не преминава границата на умѣренността. Тие сѣ най-добрит сѣрдства за женската хубостъ. Нека ги по разглѣдаме отъ по-близо.

За да са развиатъ подпжлно сички добри качества, не е твѣрде лесна работа, какъ за жената, така и за мажтъ. Тука трѣба особено да са пазѣ човѣкъ отъ лекомислието, трѣба да пазѣ границата на своята крѣгъ, а то ще да каже, че човѣкъ не трѣба да са простира повече отъ чергата си, не трѣба да са сравнява съ оние, които не може да стигне; не трѣба да ги подражав маймунски въ сѣка тѣхна стѣпка и отношение. Защото както е смѣшно, когато човѣкъ види нѣкоя жена отъ по-горенъ разрѣд облечена въ селски дрѣхѣ, така сѣщо смѣшно, когато видите една селѣнка облечена въ сѣвременните салонски облека. Да тие драго да глѣдашъ селѣката, когато облечена въ селските си дрѣхѣ, които ѣ мажго приличатъ; но щомъ облече салонск

или както казватъ по насъ коконски дрѣхи, то тя изгубва естественната си хубостъ, ама каквото и хубово лице да е имала; тя не е за тие дрѣхи. Сѣко нейно движение, сѣка нейна стѣпка е смѣшна. Не по-малко е смѣшно да глѣда човѣкъ малки дѣвойчета, които са гиздятъ, кичатъ и облачатъ както „голѣмите“ дѣвойки. Ами какъ ви са аресва една жена на вѣзраст около 40 до 50 и повече години, които са облача по най-новата мода, ходи на висови чепичета съ токове отъ една педя височина; туря на побѣлѣлата си вече глава кокъ и др. т.?

За да бѣде човѣкъ умѣренъ и природенъ, не е мъчна работа. Да бѣдешъ умѣренъ, значи да бѣдешъ здравъ душевно и тѣлесно. Човѣкъ не трѣба сѣмъвршенно да са отдава на своите извѣрждни желанія, на своите прищевки, на своите страсти, но е длъженъ да ги ограничава, да слуша тайнственните сѣмѣти на своятъ умъ и разумъ, които му показватъ правиятъ пътъ и го сѣмѣтватъ да прави онова, що е добро, благородно и полезно. Какъ мислите, да ли не разбира сѣки, що е добро и що зло, що е полезно и що вредително? Ако има нѣкой такавъ, който да не може да различава доброто отъ злото, полезното отъ вредителното, то той е длъженъ да слуша добрите сѣмѣти на умните хора.

Сѣка Българка, която слуша и усвоява умните сѣмѣти, които са отнасятъ до нейниятъ животъ, до нейното добро; сѣка, думаме, Българка, която е умѣренна въ своите желанія, която има рѣдовенъ животъ, която има добро сѣрдце и пр. и пр., тя ще да бѣде винаги здрава и хубава.

Душевната хубостъ стои много по-горе отъ тѣлесната. Най-хубавата жена става грозна, щомъ захванатъ да са сѣмѣтватъ брѣчки по лицето ѝ, а чудиме ѝ са, ако е душевно хубава, и тая нейна хубостъ е вѣчна, и до дълбока старостъ тя ще да има почитатели. Нейните добрини, нейните добри качества ще да са споменуватъ и хвалятъ и послѣ смъртъта ѝ. Но бѣлилото и червилото, кринодините, коковите и незнамъ що си, не сѣ такива сѣмѣства, които да могатъ чудно да расхубавятъ една жена или една дѣвойка. Хеле пакъ бѣлилото и червилото, — тие отрови, — страшно развалятъ и повреждатъ природната хубостъ на една

дѣвойка или на една жена. Ние вѣрваме, че тие (нѣкои госпожи и госпожици) употребяватъ бѣлилото и червилото за да са покажатъ хубави и привлекателни повече на мъжкиятъ свѣтъ; но нека бѣдатъ увѣрени такива госпожици, че по-голѣмата частъ, — да не кажеме сички, — отъ тоя мъжски свѣтъ има отвращение отъ искусственно бѣлосанните и червисани лица. Това ние имъ го казваме въ искренности си, та ако щатъ нека ни вѣрватъ. Тие нѣща могатъ да занимаватъ и да залгватъ само оние, които сѣ слабоумни, а да обаятъ оние, които сѣ безумни. Умната жена познава и разбира своето високо назначение, своето високо мѣсто, което държи тя въ обществото, и споредъ това тя са старее, а и трѣба да са старее, да отговори на това високо назначение, за което е опредѣлена отъ самата природа. Благоразумната жена знае, че не живѣе само да бѣде полезна за индустрията и за фабрикантинтъ.

Дрѣхите иматъ голѣмо влияние на женската хубостъ. Питание е сега: какво трѣба да е женското облекло? — Ако облечете една кукла така или иначе, за нея е се едно; нейната хубостъ не може да бѣде нито по-голѣма, нито по-малка. Слѣдователно и жена, която не иска да бѣде проста кукла, нека не търси своята хубостъ въ „шарените дрѣхи.“ Коренътъ на женската хубостъ лѣжи въ нейната благородна душа, въ нейното добро сѣрдце и въ нейните добри качества.

Ами за какво многото кичение и труфение? Ти бѣди добра, та и въ обыкновенните си дрѣхи ще да са аресашъ! Ако ли прекалишъ, то ще да та хвалятъ само предъ тебе, предъ лицето ти, а задъ гърбътъ ти ще да ти са смѣятъ и ще да та подиграватъ.

Нема жевата нѣма по-благородно и по-високо назначение отъ това да са кичи и облача по модата? Цѣлъ свѣтъ напреднува, усѣмѣвршенствува са, а нашиятъ красенъ полъ още са вали въ заблуденията отъ сѣмѣдниятъ вѣкъ! Въ 17-иятъ вѣкъ това е можало да са търпи, но не и въ днешниятъ 19. вѣкъ — въ вѣкътъ на просвѣщеніето. Ние не искаме, а и не можеме да унищожиме „модите;“ единственното наше намѣрение е да са ограничатъ колкото са може.

Ние не сме отъ оние вѣрли противници, които вѣставатъ съ сичките си сили противъ модите така, щото да ги унищожатъ съ единъ ударъ. Това нѣщо е не възможно; затова и ние не препоръчваме невъможното, т. е. съвършенното унищожение на многословутите моди; но онова, което е възможно и което препоръчваме, е, — казахме го вече, — ограничението, т. е. да са не преминаватъ границите на умѣреността. Затова и ние съвѣтуваме нашите добри Българки, ако искатъ да бѣдатъ наистина хубави, нека са облачатъ съ по скромнички дрѣхи. Да са носи човѣкъ чисто, то е колкото добро, толкова нужно и полезно. Жената е, наистина, красно сътворение; но оная, която е „робиня“ на своите страсти и безмѣрни желанія, е нѣкакъ отвратителна.

Единъ Нѣмски писателъ говори на своите сънародници така: „Жените отъ Германското поколение трѣба да са освободятъ отъ оковите на тие глупости и крайности; трѣба да са распокъсатъ и строятъ синджирите, въ които ги е оковала „модата.“ Модата е за романското племе, тя са съгласява съ тѣхното легкомислие; но на Германската сериозностъ тя никакъ не отговаря.“ — Това сж думи на нѣмецъ, отправени камъ яеговите сънародници. Ами ние какво да кажемъ на нашите Българки? Когато „модата“ са презира въ Германия, и когато тая женска пустота и легкомислие не са съгласява съ сериозността на Германките, то ние що да съвѣтуваме нашите еднородки? — Нищо друго, освѣнъ това: Когато вече Германците са трудятъ да са отжрватъ отъ оние грѣхове, въ които сж затънале, то ние още повече трѣба да са пазиме, и да не приемаме онова, което другите отъ хвѣрлятъ и презиратъ. Ние не сме още до толкова много потънале въ тие грѣхове, ние имаме още време да размишляваме. Надѣваме са, че нашите свѣстни Българки ще да приематъ нашиятъ братски и искренъ съвѣтъ, и преди да захванатъ да са носятъ по „модата“ ние ги молиме да са понитатъ: Да ли отговарятъ тие помодни и раскошни обичаи — на нашите народни обичаи? Да ли безъ тѣхъ не може да са живѣе? И да ли въ тѣхъ лѣжи сичкото щастие, доброчестина и задоволство? Оние отъ нашите добри Българки, които размислятъ малко по-

сериозно вѣрху тие питання, вѣрваме лесно ще са освободятъ отъ прекалените моди. Когато купуватъ или си правятъ нѣкоя дрѣха или друго нѣщо, тие нека зематъ само онова, което имъ са аресва и което е най-нужно, и ги увѣрваме, че не ще да има вече такива страшни раскошности и луксуси (салтанати) и че „ти анската мода,“ — тоя мораленъ и материаленъ убийца, — ще да са поизгуби. Но доста за това.

За да бѣде жената здрава и хубава, между другото трѣба и тѣлесно да са движи, да са мърда, да работи, да ходи насамъ натакъ. Нашето тѣло, ако искаме да бѣде здраво, трѣба да са движи, да работи — нужно е тѣлесното упражненіе. Който не понапрегне своите нерви баремъ два пѣти на день така, щото да са поиспоти малко, не може да бѣде съвършенно здравъ. Много пѣти оние жени, които повечето си време преминаватъ въ сѣдzenie, биватъ слаби и недѣгави, а оние мъже, които са движатъ, които работятъ и ходятъ насамъ натакъ, биватъ яжки, силни и здрави. И така, жените биватъ най-много за това слаби, защото никакъ са ненапрѣгатъ тѣлесно. Защо много жени са оплакватъ, че нѣматъ апетитъ (охота, ищакъ за ѣденіе)? Защо ги боли чѣсто стомахътъ? Отъ каде имъ дохожда несвѣстица и други различни болести? Отъ „робското сѣденіе,“ отъ неработеніето, отъ недвижиміето.

Работеніето е животъ, а лѣнността — смъртъ. Каква е работата на нѣкои жени? Цѣлъ день сѣденіе. Това робско сѣденіе отслабя и изнеможва цѣлото тѣло; отъ него (сѣденіето) истръиватъ и отслабватъ нервите и жилите; кръвта имъ не може да тече правилно, и болестта е готова.

За това, д-ръ Реклама препоръчва на оние жени, които постоянно работятъ сѣдошкомъ, да ходятъ и да са движатъ повече. Напрѣганието на нервите ги подмладва, и само по тоя начинъ могатъ да задържатъ трайна младостъ, здравіе и хубостъ.

Ами по кой начинъ да си напрѣгатъ нервите? Англичанката ги напрѣга така: тя сѣди въ голѣма къща, огдолу въ мазата (зимникъ) е готварницата, на пѣрвиятъ катъ (етажъ) е трапезарията, т. е. стаята за ѣдене, а на вториятъ катъ спалнята и стаята за облачение; тя като са каче на горе и слиза

на доле по сълбите, доста ѝ е тая гимнастика или тѣлесно упражненіе. Но защото такава кѣща не може да има сѣка Българка, за това ѝ са препорѣчва да прави рѣдовно тѣлесно упражненіе.

Движеніето насамъ нататакъ, хвърляние камане и скачаніето сѣ такожде тѣлесни упражненія. Първото и най-главно нѣщо за човѣкътъ е здравіето, а дѣто има здравіе, тамъ има и хубостъ, и богатство, има сѣкакво задоволствіе. А кой е тоя човѣкъ, който не желае това? Кому не сѣ мили здравіето и животътъ? Ние мислиме, че сѣки единъ най-много отъ сичко обича здравіето и животътъ си. Когато е така, то сѣки единъ, — мъжъ или жена, — е длъженъ строго да си пази здравіето. Ние ще са повърнеме да поговориме повечко върху женското здравіе и хубостъ въ единъ отъ идущите бройове на листътъ си.

ВЪРХУ ИМОТЪТЪ.

„Имотътъ е душата на животътъ“.

М.

За нищо въ свѣтътъ не ставатъ толкова препирни, колкото за богатството и бедността. Сѣки завижда на богатия и сѣки иска да стане богатъ. А що е богатство? Да имашъ много пари ли? Но туй не е толкова право, защото какво би ни служили много пари на нѣкой пустъ островъ? Но ще кажете, че мислите, да има човѣкъ много пари въ една земя населена, дѣто можемъ да си намеримъ сѣ парите много нѣщо. Туй добръ, но не е сичкото. Богатството е сичко, което е за насъ полезно и приятно. Сичко, което има цѣна, което може да послужи на човѣка за нѣкаква си потрѣба и да го задоволи; сичко, което може да са купи и да са продаде, кѣщи, лозие, ниви, ливади, жито, ечмѣкъ, сѣно, слама, добитакъ и пр. и пр.; сичко което са намира въ рѣцѣте на нѣкого казва са имане, имотъ, а изобиліе и излишакъ имотъ са нарича богатство. Който има толкова, колкото да живѣе по-отпуснато, отколкото трѣба, и при туй пакъ му остава имотъ, той са казва богатъ. Който може да живѣе добре, спорѣдъ както го висква времето, той е заможенъ. Който са принуждава да са прибира за да не остане утре безъ хлѣбъ, той е немогъ. Който са храни отъ работата си днесъ-за-днесъ, той е беденъ или сиромахъ, а който е принуденъ да спи на у-

лицата, той е сетенъ сиромахъ. А какъ тѣй става човѣкъ богатъ? Ако не искаме да са обираме единъ други, а и нетрѣба да искаме, ние трѣба да са напръгнемъ, за да размножимъ богатството на сичкото общество, т. е. да размножимъ туй, което има обществото: храната, произведенията на земята въобще, кѣщата, сѣчевата и сичко, което служи кате сръдство за да си задоволваме потрѣбите. Но туй може да стане само, когато работимъ и пѣсгимъ, защото никой не може да стане богатъ, когато изида сичко, што си придобива. И тѣй за да са богатѣе едно общество, трѣба да са стѣп отъ хора пѣстовни, отъ членове, които не прѣскатъ сичко, що си изработватъ. А което са спѣсти и опази, то бива основата на богатството, което са умножава съ сѣко по-нататашно пѣстеніе. Тѣй прѣминува опазения имотъ отъ баща на синъ, отъ прадѣди на потомци, които сичките сѣ длъжни сѣщо да спомогнатъ за размноженіето на богатството; защото ако да прѣскаха потомците, што имъ е опазено отъ прадѣдите, за малко време сичкото общество би влѣзло въ таквоя сѣстояние, въ каквото са намѣрва човѣкъ на пустъ, ненаселенъ островъ. Сичко е добре ще кажете, но какъ може да размножава имота на народа и отечеството си онзи, който нѣма нищо? А какво мислите, да ли днесъ нѣма сѣкой дори и сиромахъ повече, отколкото са имали мнозина тогава, когато била земята още малко населена, когато са развивали общества? Отъ него пѣкъ време богатството се повече и повече са размножавало и сичко, което имаме днесъ, е последица на работеніето и пѣстеніето на сичките милиони души, които жилѣли преди насъ. Върху обработваніето на земята, сѣгражданіето на кѣщата, върху орѣдїята и различните сѣчива, върху пѣтищата, мостовете, черковите, училищните сгради, индустриалните заведенија, рудниците, фабриките, съ една дума върху сичкото богатство на обществото, работили сѣ нашите прадѣди и ний днесъ са ползуваме отъ трудовете имъ. Дѣто ще каже ние сме задлѣжени на прадѣдите си. Отгуй още слѣдва, че общественното богатство ползува сѣкого. Отъ запазената гора си прави сграда и богатия и сиримаха. (Но има още нѣщо, което е потребно за размножаваніето на имота. То е сѣществуваніето на правата за имо-оприетѣжаніето. Ако да не е увѣренъ човѣкъ, че имота, който си придобива чѣсто и съ кървавъ потъ, си остава за него или за тѣзи, които сѣ най-близки до сѣрцето му, ако да не е човѣкъ убѣденъ, че има на този свѣтъ право за владѣние имотъ, никакъ вѣроятно

не щеше да работи повече, отъ колкото е потребно, за да си искара хлѣба, и тъй би трѣбало да захваща съкой отъ ново съ праздни рѣцѣ, защото не щѣха да оставятъ бащите нищо за наследване, приживѣ. Само безопасността за ступанисването на спечеленото ускорява човѣчския напредѣкъ. За туй е едно отъ най-светлите длѣжности на едно общество да пази имота си, което постига чрезъ правителството си най-сигурно. Ако да не са пазеше имототъ владѣнието, силните щѣха да обирагъ слабите и ленивите прилежните. Зарадъ туй не е за похвала оная наука*), която не ще да прави разлика между мое и твое, и за която може да поговоримъ други пѣтъ.) Както казахме, богатството е излишъкъ на артѣка отгуй, което е потребно на човѣка за задоволенieto му. Срѣдствата за тая цѣль сѣ парите, стоките и различните провизии или потреби за въ живота. Наистина обикновено смѣтаме имота въ търговията съ пари, но и опизие, разбира се, богатъ, който има въ свое ступанисване или владѣние таквици нѣща, които може да обжне, ако трѣба на пари, и да си задоволи съка възможна потребѣ. И тъй погрѣшно оцѣняватъ нѣкои си богатството на единъ човѣкъ или на единъ народъ или държава само по множеството на парите, които притежава или владѣе. Единъ народъ е богатъ, когато са подигнатъ земеделнието и индустрията му, когато пуца земята му доволно произведения, единъ народъ е богатъ още, когато има параконди, желѣзници, пѣтища, вжобще сичко, което доволно задоволява човѣчските потреби и когото подига земеделнието, индустрията и търговията. Единъ народъ може да има много пари, а че пакъ да не бже богатъ. Туй е доказано отъ съка страна. Единъ народъ като има много пари, а индустрия и износи запаяти малко, в когато не ражда земята му доволно, той осиромашава, защото изотиватъ сичките му пари навънъ. Тѣй Испанците, които приеха въ земята си толкова злато отъ Мексико и срѣбро отъ Перу, осиромашаха отъ междусобни боеве, невѣротърпимостъ и мързеливщина.

Слѣдва отгуй, че съкой трѣбѣ да работи, но да работи не като говедо, но като човѣкъ. Да размисли за краи на работата си, да мисли или да научи леснина за по-сполучното ѣ искаряване, а че чакъ тогазъ да са хване да ѣ свърше. Инакъ напусго ще му иде труда, както днесъ напуста отива напредѣганието на повечето членове на окаянното наше общество, ко-

ето наричатъ бѣлгарско — било горнио, спорѣдъ нѣкого си, а сега е почти нищо и никакво. И тѣй сица трѣба да узнаемъ правилото, че богатството дохожда отъ постоянно работяние, отъ полезни знания и отъ разбрано иѣстение. Но ще каже нѣкой, ако и да порасва богатството на една земя отъ работянието и иѣстеннето на съкого, който живѣе на нея земя, то пакъ немомага съкому, защото богатството не са разхвърля еднакво. Комуто неоставили родители нищо, нѣма и нищо, даже и по е за окаяване, отколкото ако да живѣеше помежду едно бѣдно общество, на мѣсто въ общество, дѣто са размножава богатството, а той не приема отгуй нищакко. Тѣй не е. Съкой има полза, когато са размножава имота въ отечеството му. Помежду богати хора човѣкъ по-забогатява. Богатия разнася, както е общензвѣстно, повече, той не бже сухъ хлѣбъ и фасулъ, ами претопява дѣдайси агнета, пилета и пр.; не пие вода и проста ракия, но скѣпо вино и солена (ако и вѣдна) мастика и пр.; не носи какви да е дрѣхѣ и съ прости кожѣ, но сукнени, копринени и съ скѣпи кожѣ; той неживѣе като сиромаша въ низка и проста къщица, но се гради къщи великолѣпни и съкакъ вътре съ покѣщени испожжнени. Сичките тѣзи нѣща той е принуденъ да си порѣча да му ги направятъ и заплаца за тѣхъ толкова повече, колкото съ по-добре направени; и тѣй немогния работникъ земе та направя тѣзи нѣща на богаташина и му отнема доволно паричките, разбира се най-почтенно, съ пота на тѣлото си, както заповѣда самия нашъ Спасителъ, а не несправедливо, както са обогатили и са обогативатъ мнозина, съ пияннето чужда сѣла, отъ което са принудили единъ писателъ да изрече слѣдующите, май горчивички за богатите, думи: „Работническия класъ храни не само себе си, но кѣрми и онѣзи и аспонери, които са наричатъ богати. Но ний не са съгласяваме, поне не напѣлно, съ изрекия въведеното изречение, толкова повече, защото не сичките богати, ако и за жалостъ до днесъ. повечето влизатъ подъ тая категория. То и споредъ вишереченото, богатите ползватъ и сиромасите. Но ще кажатъ нѣкои си, не щѣше ли да е по-добре, ако да са дадеше на сиромасите туй, което е непотрѣбно на богатите: тѣй богатството щѣше да са раздѣли по-добре и сиромасите щѣха да си живѣятъ по-охолно. Наистина разподѣлението на имота вжобще би било добро, особенно ако можеше да иматъ сиромасите повече отъ колкото богатите, но безъ да са намали на богата-

* Тая наука са нарича комунизъмъ, а наследвачите ѣ-коммунисти.

те; другояче би трѣбало да са отнемат на богатите отъ богатството, което би било обирание, поне въ лицето на закона, и което би са осъществило само съ мечъ и огънь, само съ вървопродина борба. Така наистина би станали сичките хора еднакво богати, но питане е, да ли би било едно общество честито, ако да бѣха неговите членове равни само по имотъ? Общеизвестно е, че пълно равенство не са, е още забѣлжало въ нищо въ природата. Отъ дъстата на едно дърво на пр. нито два не идатъ напълно равни. А кой човѣкъ е, който да бѣде напълно колкото другото сдѣлать, както тѣломъ, тѣй и духомъ, и да бѣде тѣмо толкозъ хубавъ или грозенъ, колкото другото? Подобнось забѣлжваме въ естеството чѣсто, но не и пълно равенство. Сичките човѣци еднакво ли сѣ трудолюбиви, дѣтели, сиѣстовни и предвидливи? Не сѣ, дето ще са каже и не можемъ да търсимъ или да искаме, както нѣкои си искатъ, и човѣци равни по имотъ. Днесъ ако бѣдѣтъ, утре пакъ една ще надмине другия, защото той сѣ способността си ще умѣе да размножи имота си, та да има и за черни дни бѣланари и да може да настани рожбите си тѣй, както господъ далъ. Нека свършимъ разсѣжденията си върху имота, който нарекохмѣ душата на живота, сѣ дума отъ смѣщено списание (Isaïka Zakladové hospodarství) изъ което посмѣхмѣ най много да изчерпемъ материялъ за тоя членъ. Сѣкой народъ има за извършване голѣми работи, зарадъ които са изискватъ и голѣми разноси, които могатъ да излѣзатъ само отъ богатите. Таквизи голѣми предирятия уголѣмяватъ общественното благосѣстояние, а ако да нѣмаше богати, нещѣше да има и подобни предирятия. Сетиѣ работниците не щѣха да иматъ много работа, защото само богатите даватъ много да са работи. Слѣдъ расподѣленнето на имота нѣмало би толкозъ работа за работниците, колкото има сега, защото сѣкой щеше да работи за себе си. Богатите даватъ на човѣка най-много срдѣства за обогатяване. Смѣщата стока можешъ сѣкога по-сѣмичко да продадешъ на единъ богаташииъ. Туй са забѣлжава въ голѣмите градища, дѣто купувашъ смѣщото нѣщо въ махалата на сиромасите по-евтино, отъ колкото въ махалата на богатите. Най-после, най-много богатите подкрѣпятъ индустрията и нейния напредокъ; знаио е, че сѣко нѣщо, дору е ново, струва повече, отъ колкото като почене да са искава отъ сетиѣ повече. Ако да нѣмаше богатите, отначало никой нещѣше да купува отъ новата стока, тогѣщѣха да престанатъ да вадѣтъ отъ нея

стока, и тѣй индустрията нещѣше да отива напредъ. Сега добръ ли щѣше да е да са отнемѣ имота на богатите? Но ще кажете, другояче и не могатъ да са подигнатъ сиромасите. Не! Обществението благосѣстояние може да са подигне и размножи и сѣ по-човѣшки срдѣства. Тѣзи срдѣства сѣ: разпространяването на просвѣщеннето, подобръването на земедѣлнето, на мѣстната индустрия и на търговията и въобще разумното нарѣждане на сичкия животъ. И тѣй спасението ви почива въ полезните знания и въ разумното работяние!

Кр. Из. Мирский.

ПОЛЕЗНОТО И ВРЕДИТЕЛНО ДѢЙСТВИЕ НА ВОЗДУХЪТЪ И НА ТОПЛИНАТА ВЪРХУ ВИНОТО.

(Свършва са).

Въ миналиятъ брой на листѣтъ си ние говорихмѣ вече за полезното дѣйствие на въздухътъ и на топлината върху виното; нека поразглѣдаме сега на кратко и вредителното имъ дѣйствие. Намъ е познато, че ако оставимѣ изложено на въздухътъ и на топло мѣсто млѣко, ѣстие или друго такова нѣщо, то непременно трѣба да са окисне, трѣба да са повреди и развали. Причината на това окисвание е въздухътъ и топлината. Ние казахмѣ вече въ миналиятъ брой, че въ въздухътъ са намиратъ единъ видъ микроскопически растѣния, семенца, които твърде лесно могатъ да са видѣтъ на мухолясалъ (плѣснивъ) хлѣбъ. Тие семенца, или въздухътъ, въ началото, щомъ захване да ври новото вино, сѣ необходимо за врѣянето, но отподире не трѣба въздухътъ да има достѣпъ до виното. Но когато ври (кипи) новото вино, ако бѣде затулена враната на бѣчвата за да не влиза въздухъ вътре, то трѣба или да са прѣсне бѣчвата или да не може да ври виното. Какъ може да са направимѣ така, щото да не влиза въздухъ въ бѣчвата и пакъ свободно да излиза въгленната киселина, която са образува когато ври виното, за това ние вече сме говорили и тука нѣма да повтаряме.

Казахмѣ по-горе, че млѣко или друго

такова нѣщо, ако са остави отворено на въздухътъ ще да са окисне, ще да са развали. Сжщото са случавя и съ виното, ако са остави бжчвата малко празна и враната на бжчвата отворена; защото о-ние микроскопически растѣния, семенца, които са намиратъ въ въздухътъ, като влизатъ заедно съ въздухътъ презъ враната га пепжлната до горе и отворена бжчва, тие са размножаватъ така много и бжрзо въ виното, щото това вино не е вжзможно да бжде много трайно и да не са развали. Виното има такожде своите болести, отъ които са и разваля. Тие болести са пораждатъ освѣнъ отъ нечистите и недобре измити бжчви, отъ недобриятъ зимникъ, дѣто са намира виното, още и отъ тие семенца, които влазатъ презъ враната въ бжчвата. Много пжти са случавя да бжде виното кисело, вжзгорчиво, т. е. да нагарча, да са влече като лиги и др. т. Сичко това не е нищо друго, освѣнъ вински болести. Топлината, голѣмата топлина има така сжщо голѣмо влияние за вкисванието на виното. Сѣкому почти е познато, че за да озрѣе по-скоро оцетътъ, т. е. за да стане колкото са може по-скоро кисель, турятъ го на топло мѣсто или на горѣщо слжнце. Дѣто ще да каже, че за да не са окисва виното, топлината не трѣба да бжде много голѣма.

Отъ казанното до тука са разбира, че ако искаме да са неразвалятъ вината ни, то ние сме длжжни да не оставяме никога бжчвите отворени и не пжлни до горе. Ако нѣкой нѣма толкова вино за да напжлне бжчвата си до горе, то по-добре ще стори да го преточи въ по-малка бжчва, която може да са напжлне. Друго нѣщо е съ онова вино, което са пие, т. е. което не е оставено за проданъ или да стои повече време. Такава бжчва, отъ която са точи вино сѣки день, не може да бжде до горе пжлна, но може да бжде добре затулена така, щото да не влазя вжтре въздухъ.

И така, сѣки винарь, който има по-вече вино, оставено за проданъ или за по-длго време, трѣба да земе това въ внимание, ако иска да има по-добро ви-

но и да земе повече пари отъ него. Не по-малко внимание трѣба да са обжрща и на топлината, която, както казахме, има голѣмо влияние вжрху добротата на виното.

ЗА ГЖСЕНИЦИТЕ.

Нашите читатели добре помнятъ какви бѣха това лѣто оплакванията отъ гжсениците. Наистина, гжсениците сж едно голѣмо зло за ступанинѣтъ. Идете вие лѣтосъ въ градината на единъ ступанинъ и поглѣдайте на какво сж заприличале неговите дървеса (вошки), неговото зелие и пр. сички оголени, безъ листе. Има много срѣдства за унищожението на тие толкова вредителни за ступанинѣтъ червеи; но най-сигурното и най-доброто е това, да са истреби семето, отъ което са излупватъ тие червеи — гжсениците.

Но преди сичко ние сме длжжни да кажеме отъ каде дохождатъ лѣте гжсеници. Сѣкому почти е познато, що сж то свилени буби, които, като са излупатъ изъ бубеното семе, жпѣватъ нѣколко време, послѣ са завиватъ на мамули (пашкули) и най-послѣ отъ тие мамули изхвжркатъ пеперуди, които сѣратъ бубеното семе, отъ което наново са излупватъ бубите, когато са натопили това семе. Сжщото бива и съ дивите гжсеници. Пеперудите, които лѣте хвжркатъ, изхвжрятъ своето семе по дърветата или другаде, дѣто са завива въ сухо листе за презъ зимата. Напролѣтъ, когато са стопли времето и когато дърветата почнатъ да са разцжвтиватъ и да пуцатъ листе, то пеперуденото семе, което са е намирало по дърветата завито въ сухо листе, захваща да са излупва и ето ви малките гжсеници, които порастватъ и правятъ толкова си пакости. Градините съ своите вошки сж кутило на гжсениците. Ако са намира семе отъ гжсеници по вошките и по другите дървета, то ще да пострадатъ отъ гжсениците не само вошките, но и другите растѣния, които са намиратъ на около, като зелие, цвѣкло, рѣпа, рѣпица и др. т.

Миналото лѣто преминахмe презъ нѣколко мѣста, дѣто гжсениците бѣха оголили не само дърветата, но и много други растѣния, отъ които не можеше да са очаква никаква облага.

Ние казахме вече, че най-доброто срѣдство да са не появяватъ толкова много гжсеници е да са истрѣби семето имъ. Но питане е, какъ да са истрѣби това семе?

Сѣки ступанинъ отъ сега та чакъ до напролѣтъ има доволно време да обикаля сво-

ите градини, своите вошки и други дървета въ градътъ, въ селото или на полето, и дѣто види гнѣздо, завитъ листъ, запрещено нѣщо да го събира и да го хвърля въ огантъ за да изгори. Въ тие гнѣзда и въ тие замотани листове са намира семето на пеперудите, отъ което са излупватъ послѣ гасениците, когато са стопли времето. Освѣтъ това, мѣхътъ трѣба да са чисти отъ дърветата и напуканата кора да са остѣргва, защото тие сѣ така сѣщо скривалища, дѣто, ако не пеперудите, то други червеи скриватъ яйцата си или семето си. По тоя начинъ най-добре са запазватъ дърветата отъ вредителните гасеници.

Това не е тѣшка работа. Излѣзте и са расходете въ градината си, погледайте по клончатата на дърветата и вие ще да видите много такива замотани листе, въ които са намира семето на пеперудите. Тие листе непременно трѣба да са изгорятъ, ако искате тие дървета да иматъ листе презъ идущето лѣто.

Както когато са появятъ нѣкои прилѣпчиви болести по хората и по добитакътъ са распростиратъ по цѣли околности, и за ограничението на тѣх болести са употребяватъ едни и сѣщи сръдства въ цѣлата околностъ. Дѣто са е появила болестъта, така сѣщо трѣба и въ цѣлата околностъ, дѣто има много гасеници, да са употребятъ едни и сѣщи сръдства за истреблението имъ; защото ако са исчистятъ отъ гасениците едни вошки, а други са оставятъ нечистени, то гасениците отъ послѣдните ще да преминатъ на първите, т. е. на чистените.

Преди нѣколко години са бѣше издала въ Австрия официална заповѣдъ да са убиватъ пеперудите, и онзи, който убиваше повече пеперуди, приемаше награда.

Колко голямо зло правятъ оние, които убиватъ толкова си полезни птици, които истребятъ множество такива пеперуди, отъ които ставатъ гасениците, и много други вредители бубулечки.

ЗА ОРАНЦЕТО.

Колко пѣти трѣба да са оре.

Колко пѣти трѣба да са оре една нива то не може да са опредѣли общо за сѣчки земи, защото то зависи отъ това:

а) Каква е земята (прѣстѣта); б) Какъ е обработвана тая земя; в) Какво растѣние е било сѣто на нея по преди, и г) Какво ще да са сѣе на тая земя.

а) 1. Колкото е по-твърда (ягка) и по-жילהва земята, толкова повече пѣти трѣба да са оре; за това глинистата нива трѣба да са оре по-чѣсто, нежели пѣсчавата.

2) За рахлата и суха пѣсковита земя чѣстото оране не само че не е полезно, но още и вредително, защото такава земя и безъ това е рахла, та ако са оре чѣсто, то ще да бѣде много рахла така, щото малкото влага, която задържа, ще да са изгуби сѣвършено; а освѣтъ това и корените не могатъ да са заловятъ въ твърде много рахлата прѣстѣ. За такава прѣстѣ е много полезно в а л ѣ т ѣ, който притисва отъ горе прѣстѣта така, щото да не може да са изгуби сѣвършено влагата, която е потрѣбна за растѣнията.

3. Иловистата и варовита прѣстѣ за орането стои измежду глинистата и пѣсчавата земя, т. е. не трѣба да са оре нито твърде много чѣсто, нито пакъ рѣдко.

4. Земя, въ която има доста зрѣлъ вече черноземъ, не трѣба толкози чѣсто да са оре, както оная, въ която има киселъ черноземъ; послѣдната трѣба да са оре по-чѣсто за това, за да са излага по-добре на воздухътъ, който подобрява такива земи.

5. Ако единъ видъ прѣстѣ е смѣсена съ други, на пр. глина съ пѣсакъ, или безплодната подорна прѣстѣ съ дълбоко оране са е искараля на горе, то такава земя, за да са размѣси добре, трѣба чѣсто да са оре.

б) 1. Колкото повече бурянь (бжидралакъ) има въ една нива, толкова по-чѣсто трѣба да са оре тая нива.

2. Нива, която са е преорала презъ есенъта и са е оставила на бразди презъ зимата, може да мине съ едно оране по-малко.

3. Оная земя, която попереди е слабо обработвана, трѣба по-чѣсто да са оре за да са поправи.

4. Дѣто са употребяватъ повече орѣдди за обработванието на земята, като на пр. мотики, лизгари, тѣрнокопи и др. т. тамъ не е нужно чѣстото оране.

5. Дѣто са тори повече, или торѣтъ не е озрѣлъ, въ който има още много слама, тамъ така сѣщо не е нужно чѣстото оране.

в) 1. Когато са обработва една нива на измѣна въ растѣнията, орането са спѣстѣва; защото въ такавъ случай едно растѣние приготвя нивата за друго. Така наприкладъ, дѣто са сѣе нѣкое растѣние за храна на добитакътъ; послѣ такава растѣние, което са окопава, като кукурузъ и др. т. и отъ което земята става по-рахла, по-чиста и по-влажна, то не е нужно много и чѣсто оране.

2. Ако едно растѣние е расло повече години на рѣдъ на една и сѣща нива, като на пр. дѣтелина (звѣздѣлъ), трѣба тая нива да са оре повече пѣти.

г) 1. За есенната сѣйдба нѣкога трѣба по три пѣти да са оре, дордето за пролѣтната сѣйдба е доволно два пѣти да са оре, а нѣкога и единъ пѣтъ. Есенните сѣйдби не на-

искватъ, щото нивата да бжде рахла, но пролѣтните изискватъ.

2. За оние растѣния, които оставатъ повече време на една и съща нива, трѣба почѣсто да се оре нивата, защото буряньтъ нараства твърде много.

3. А за онова растѣние, което е обработвано съ окопаване и чистено отъ буряньтъ, не трѣба чѣсто оране, особено ако е въ доволно дълбока земя.

РАЗЛИЧНИ.

* Отрова отъ бакжрени ссждове. — Чѣсто са случвало да са отравятъ хора, когато сж бѣе цѣкои ѣстия, готвени и джржени въ бакжрени ссждове, Тая отрова са образува: 1) когато са готвятъ ѣстия въ бакжрени (медени) ссждове, и послѣ са оставатъ въ тие ссждове да истинатъ; 2) Кога то са джржатъ кисели или мазни ѣстия въ такива бакжрени ссждове, които не сж добре изтрити и омити, още по-лоше когато не сж калаисани. Виното, одетѣтъ, маслото и сѣка друга масть когато са джржатъ много време въ бакжрени ссждове, особено ако не сж добре калаисани, са образува едно зелено вѣщество, което са преобжрща на много силна отрова. Бакжрътъ, въ който са готвятъ ѣстия и послѣ са оставатъ да истинатъ подъ влиянието на киселините и на мазните материи са окисляватъ — образува са зелена соль, а тая отровна соль са растворя въ ѣстието. Сжщото става и въ оние ссждове, които не сж добре очистени и измити. А оние бакжрени ссждове, които сж добре калаисани, очистени и измити, и въ които не са оставя ѣстието да истине, не дѣйствуватъ зле на нашиятъ организамъ. Нека видиме сега какъ трѣба да са лѣкуватъ оние, които сж са отровили отъ бакжрени ссждове.

Преди сичко на отровениятъ трѣба да са даватъ такива срѣдства, които могатъ го на-кара да бжлва; а такива сж: 1) да му са дадатъ нѣколко чаши засладена вода, и то най-напредъ студена, дордето стоиме друга; 2) да са зематъ бѣлжките отъ шестъ ейца, да са размѣсятъ съ вода и да имъ са даде да пиятъ. Ако не са намѣрятъ тутакси ейца, то намѣсто тѣхъ може да са земе брашно или мѣтко, размѣсено съ вода. Бѣлжкѣтъ не трѣба да са пребжрща на пѣна. Това срѣдство може да са употрѣби и противъ отрова отъ цивкъ и живакъ.

* Продължение на животѣтъ въ Франция. — Науката за пазението на здравнето, която въ послѣдното време са е

распространила въ Франция, кое чрезъ училищата, кое чрезъ различните списания върху игиената, — е направила, както ни увѣрява статистиката, животѣтъ на човѣците по-дългъ въ растояние на 40 години. Срѣдната мѣрка на животѣтъ, т. е. бройтъ на умрѣлите и тѣхните години, колкото сж живѣле, сжбрани наедно, и послѣ тоя сборъ раздѣленъ съ годините на умрѣлите хора, е слѣдующата: въ 1820 год. за мъжете 30 год. и 2 мѣсеци, а за жените 32 год. и 8 мѣсѣци. — въ 1830 год. за мъжете 32 год. а за жените 35 год. — 1840 год. за мъжете 33 год. и 5 мѣсеци, а за жените 36 год. и 7 мѣсеци. — 1850 год. за мъжете 35 години, а за жените 38 год. — 1860 год. за мъжете 36 год. и 2 мѣсеци, а за жените 38 год. и 8 мѣсеци.

Споредъ тая статистика въ растояние на 40 год. животѣтъ на мъжете и на жените въ Франция са е продължилъ цѣли шестъ години. Отъ това доволно ясно са види колко помага науката за пазението на здравнето.

* Нѣкои бжрзини. — По точно испитвание изнамѣрено е, че електрическата бжрзина въ една секунда преминава 464,000,000 метри (по 3 стѣпки); свѣтъта преминава 300,000 метри; гласѣтъ презъ жѣлѣзна жица 3485 метри; гласѣтъ презъ водата 1435 метри; гласѣтъ презъ въздухѣтъ само 332 метри; жжрмежѣтъ на топѣтъ 552 метри; орелѣтъ въ хвжрканieto си 35 метри; нервното осѣщанне въ тѣлото 28 метри; хрѣтката въ тичанието си 25 метри; вѣтарѣтъ 20 метри; кржвѣта въ жилите по тѣлото 9 метри.

ИЗВѢСТІЕ.

При редакциите на в. „Ступанъ“ и на в. „Знание“ са намиратъ за проданъ цѣли годишни течения отъ I. и II. год. на „Ступанъ“, наши-ти и налѣпени съ корици. Намира са така сжщо и в. „Знание“ I. година. Който желае да си достави цѣли годишни течения, било отъ „Ступанъ“ или отъ „Знание“, може да са отнесе до сжщите редакции.

СЪДЪРЖАНИЕ.

	<i>Стр.</i>		<i>Стр.</i>
*) Бѣснота по кучетата.	48.	За запазването на горите.	120.
Бѣлъ хлѣбъ отъ кукурузно брашно.	60.	За подковаването на конете.	127.
Брашно.	77.	За семето.	138.
Бързо промѣненіе на но- во вино въ вѣтхо.	96.	За орането.	139, 173, 191.
Бубите въ Едирне.	128.	Искусство за обогатяване.	43.
Безъ пари.	137.	Изъ народната економия, 4, 10, 27, 68, 84, 101, 118, 136, 166.	
Върху имотъ.	187.	Изложба за различни пер- нати животни.	128.
Готварски сеждове. 14, 28, 39, 63, 79.		Игiena.	162.
Гладъ по добитакъ.	63.	Извѣстия, 1, 32, 33, 49, 81, 97, 144, 161, 176, 192.	
Гѣби.	64.	Каква бѣше миналата година и каква може да бѣде идущата.	1.
Гарванска старостъ.	80.	Кѣщи смѣтки.	6.
Гженици.	190.	Какъ трѣба да са пригот- вя мѣсо.	8.
Дружество противъ мѣче- нieto на добитакъ.	8.	Какъ са вадятъ патна (лекета).	13.
Да са помогне нравствено на на- родъ.	41.	Какъ са прави скорбѣла.	14.
Дружество за распротра- неніе питоми зайци.	128.	Кой е истински селѣнинъ.	18.
Десетъ ступански заповѣди.	148.	Корава вода да са напра- ви мѣтка.	24.
Да са приготви храна за добита- къ за презъ зимата.	170.	Купенъ конъ за 250,000 гр.	21.
Ейца.	62.	Кое ни е най-потрѣбно.	33, 82.
Женското воспитаніе и народъ.	129.	Коне, що работятъ подъ земата.	40.
Желѣзо.	144.	Конско месо.	47.
Житото въ Франця.	176.	Колко време държи раз- но семе зародишъ.	48.
Женското здравіе и хубостъ.	184.	Какъ трѣба да са поставя съ слугите.	55.
За работата.	9.	Какъ най-добре са чис- тятъ стаклата.	64.
За прането.	15.	Каква е нашата економия.	66.
Земледѣлчески дружества.	17, 25.	Климатътъ се поправя съ дървета.	80.
Земледѣлскиятъ ждвотъ.	26.	Какво трѣба да са прави съ краставиците когато е суша.	96.
За оглѣдването на добитакъ.	29.	Камъ читателите.	177.
За жената.	31, 37.	Лешите сѣтнини отъ пиеніето на ракията и въобще отъ пиянст- вото.	73, 87.
За солта.	43.	Многого употребленіе	
За земята (почвата) 5, 11, 20, 30, 36, 74, 89, 107.			
За доеніето на домашниятъ до- битакъ преди или послѣ нахран- ваніето му,	88.		
За овцето.	94.		
Земледѣлческо училище въ Пловдивско.	95.		
Земледѣлческо Друж. въ Перущица.	96.		

искать что нивата

лѣте писавать.

23а оне раст

веч време на е

ѣс да соре

рас тѣже

3А за

наст

е Масло.

до

Мухулясалата храна е

вредителна.

Мѣняемо сѣяние на растѣнния.

Морална история за женитѣ

Много високи дървета.

Мисли върху човѣческото развит.

Нашите днешни ступанки.

Нашите учителски събори сира-

мо земледѣлческата наука.

Необикновено женско

постоянство.

Пауката за орачите.

Наука за здравieto.

Нѣщо за свинете и за тѣхната

храна.

Нѣкои бързини.

Опазването на краката.

Отрова отъ сулфатъ де кю-

ивръ (гйозъ таши).

Ода на лиса употребява

захаръта въ Европа.

Отворено писмо до редактора.

Обиране и сушене на овоцията.

Отрова отъ бакърени сѣждове.

Пещански канцеларии въ

Европа.

Парата въ деветнайсетиятъ вѣкъ.

Противъ гжсениците.

Противъ диарията.

Пенелъ.

Противъ лоши миризми

(вони).

Противъ бжлване.

Писмо.

Полезь отъ къртовете.

Писма върху домашната гигиена

Полезь отъ прилѣпите.

Стр.

45.

85.

60.

62.

63.

92.

115.

131, 153, 164, 181.

176.

180.

44.

49.

64.

122.

123.

171.

191.

48.

16.

24.

20.

111.

192.

8.

22.

32.

47.

48.

48.

56.

64.

35, 66, 100, 134, 182.

80.

Стр.

128.

140.

144.

144.

151, 164.

168, 189.

178.

192.

112, 144, 176.

76.

141.

3.

7.

62.

80.

110.

129.

147.

158.

175.

32.

81.

97.

113.

179.

24.

40.

77.

96.

51, 71.

48, 64.

Подски мишки.

Правила за отгледването на

добитакътъ.

Полезни растѣнния.

Парни машини въ Англия.

Пореклото на игиената.

Полезното и вредителното дѣй-

ствие на въздухътъ и на топ-

лината върху виното.

Публиката и вѣстникарството.

Продължение на живо-

тътъ въ Франция.

Подароци: 16, 24, 32, 48, 96,

112, 144, 176.

Растѣнния, които служатъ за храна.

Развитие на дѣтинската паметъ.

Ступанъ и ступанка.

Сушене мѣсо.

Сирение.

Спанакъ.

Сиврица (phyloxere).

Смъртно ожилване отъ

пчела.

Сиромашиятъ въпросъ.

Сказка.

Селскиятъ лѣкарь отъ

Д-ръ П. А. Богорова.

Тѣсто отъ пшенично брашно да

не бжде трошливо.

Трѣба да помагаме единъ другиму.

Трѣба да прочитаемъ.

Трѣба да работимъ за подобре-

нieto на нашето ступанство.

Топлината въ хлѣвовете.

Умреле отъ свинско мѣсо.

Хранение на прасците.

Хлѣбъ.

Цѣръ противъ ожилва-

ние отъ пчела.

Чистотата е главно условие за

здравieto.

Явни благодарности.